

Typology of International Order Strategies and Transactions In the Transition from Multilateralism to Post- National Liberalism

Fariba Sadat Mohseni Sohi*

Abstract

The 1990s saw the transition from a multilateral order to a liberal unilateral order. The institutional characteristics of this order, following its growing unilateralism, led to the problems of legitimizing this order, which resulted in a different wave of protest strategies from international actors. The purpose of this article is to identify the new developments of the international order and typology of protest strategies. For the typology of strategies, it is focused on the behavior of governments in the face of international liberal institutions as an indicator of neoliberal order. For this purpose, the case study of the two institutions of the United Nations Security Council and the International Criminal Court and various strategies towards these two liberal institutions are the focus of the article.

Keywords: International Order, International Institutions, Multilateral Order, International Criminal Court. Transnational liberalism

Introduction

Much of the discussion in international relations focuses on exogenous explanations for challenges to the liberal international order. Power shift theory emphasizes the shift in the distribution of power in the international system through the emergence of illiberal states. Theorists see the hegemonic stability of the liberal economic order as the product of the dominance of a leading economic power based on its

* Assistant Professor of Political Science, Institute of Humanities and Cultural Studies,
sohifariba1357@gmail.com

Date received: 19/04/2024, Date of acceptance: 12/07/2024

competitive advantages. Rational institutionalism focuses on the effectiveness of international institutions in managing relations between allied states and their interests. Cooperation based on the rules of international law in multilateral institutions has facilitated the opening of markets, the establishment of a system of collective security, and the protection of human rights. However, rules-based multilateralism has failed to effectively address new challenges, including stabilizing financial markets, combating unilateralism, the proliferation of weapons of mass destruction, the rise of terrorism, and the coronavirus pandemic. The lack of performance and problem-solving capacity has fueled protests against liberal international order. This article focuses on the endogenous dynamics of the liberal international order's competitions. The characteristics of the post-national international order have created their own challenges. The neoliberal turn of international institutions has brought about a change in the distribution of wealth and has provoked a strong backlash against the liberal international order by liberal states that were crucial in creating and maintaining it. Institutions. Many of the challenges to the liberal international order come from within industrial democracies and from those who see themselves as the losers of globalization. However, the liberal international order is also challenged by illiberal authoritarian states. Some of them reject the authority of international liberalism entirely, while others challenge only certain aspects of this order.

Materials and Methods

To understand the threats that these internal and external challenges pose to the liberal international order, we consider the emergence of the Web and its variants. The emergence of various protest strategies against the liberal international order is linked to the shift from liberal multilateralism to post-national liberalism. Liberal international institutions with high levels of influence are a major factor in the current wave of protests. It is beyond the scope of this article to address the historical dynamics of the rise of liberal influence in international institutions. This article focuses on how the tensions and contradictions within aggressive post-national liberalism challenge the foundations of international order. After World War II, the United States facilitated the establishment of a multilateral international order with some liberal elements. The post-war liberal international order was based on state consent and involved competition between two global poles. It was a weak international order. The deepening of free trade from the 1960s onwards and the

slow but progressive recognition of human rights as universal standards reflect these developments. On the other hand, the growth of the Western model of society in terms of peace, freedom and prosperity - which owed at least in part to the liberal international order - put pressure on the Soviet Union and the collapse of the Soviet Empire occurred.

Discussion & Result

The developments in the liberal international order from this point onwards led to an increase in protests, and countries have pursued different strategies depending on their situation and preferences. The process of order transformation can be summarized in four stages. The first stage was the period after the end of the Cold War. This period witnessed the growth of multilateral institutions at the global and regional levels with indescribable authority that undermined the principle of consent in intergovernmental decision-making. The social purpose of these institutions went beyond the nation-state. They were strongly liberal, supporting individual economic, political, and civil rights. The growing authority of international institutions and the strengthening of their liberal content led to a systemic shift from liberal multilateralism to post-national liberalism. The second stage, the United Nations, as the institution of expression of neoliberalism and its executive representative, provided the influence of these states on the policies of weak countries by concentrating decision-making power in the hands of powerful states. On the other hand, international institutions maintained the hierarchy and distinction of the positions of states through the right of veto as well as through informal processes of accusation. Therefore, international institutions were criticized for not recognizing the true position of countries and influencing the decision-making process regarding them. The promotion and support of liberal norms by international institutions, especially for authoritarian states inside and outside liberal societies, increased the tendency to oppose the post-national liberal international order. Third, the consequences of the redistribution of the liberal international order are different for countries that use their resources and capacities to expand and deepen the liberal worldview, and vice versa for countries that act independently. Fourth, the growing trend of aggressive liberalism, with considerable diversity in terms of conflict and location, has led to a wave of protests.

Conclusion

In general, protests can be considered as discursive and behavioral practices that challenge the authority of international institutions, their liberal influence, or the liberal international order. States choose a specific strategy for protest. Therefore, a typology of strategies in protesting liberal international institutions is necessary. Logically, it is the position of states with respect to the authority of liberalism (preference) and their relative position in the international institution (power) that determines the strategy of protest. The first dimension: refers to actor's power to shape the decisions of an institution. The combination of power and preferences leads to the following four spectrum of strategies of protest against the international order. Opposition, reform, withdrawal, neglect: all of which increasingly challenge post-national liberalism. The various strategies of international relations actors show that the legitimacy of this order and the solid foundations based on it, which are the preservation of the sovereignty and national independence of countries and international security, have been undermined by the institutions that established this order and the countries that claim it. And the continuation or end of this situation depends on a serious change and transformation in the approach, procedure, and performance of the institutions and powers that influence this order.

Bibliography

- Acharya, Amitav. 2016. *Why Govern? Rethinking Demand and Progress in Global Governance*. Cambridge University Press.
- Adler-Nissen, Rebecca, and Ayşe Zarakol. 2020. Struggles for Recognition: The Liberal International Order and the Merger of Its Discontents. *International Organization* 75 (2). <<https://doi.org/10.1017/S0020818320000454>>.
- Alter, Karen J., and Kal Raustiala. 2018. The Rise of International Regime Complexity. *Annual Review of Law and Social Science* 14:329–49.
- Bellamy, Alex J. 2005. Responsibility to Protect or Trojan Horse? The Crisis in Darfur and Humanitarian Intervention after Iraq. *Ethics and International Affairs* 19 (2):31–54.
- Börzel, Tanja A. 2013. Comparative Regionalism: European Integration and Beyond. In *Handbook of International Relations*, edited by Walter Carlsnaes, Thomas Risse, and Beth A. Simmons, 503–30. Sage.
- Börzel, Tanja A., and Michael Zürn. 2020. Contestations of the Liberal Script. SCRIPTS Working Paper No. 1. Berlin: Cluster of Excellence 2055, Contestations of the Liberal Script (SCRIPTS).

315 Abstract

- Börzel, Tanja A., and Thomas Risse. 2018. From the Euro to the Schengen Crisis: European Integration Theories, Politicization, and Identity Politics. *Journal of European Public Policy* 25 (1):83–108.
- Bruce, Rust and Starr, Harvey (2006). *World Politics, Constraints and Opportunities for Choice*, translated by Ali Omid, Tehran: Ministry of Foreign Affairs Publications.in Persian
- Cohen, Raymond (1991). *Rules of the Game in International Relations*, translated by Mostafa Shishechizadeh, Tehran: Safir Press.in Persian
- De Wilde, Pieter, Ruud Koopmans, and Wolfgang Merkel. 2019. *The Struggle over Borders: Cosmopolitanism and Communitarianism*. Cambridge University Press.
- Gilpin, Robert. 1987. *The Political Economy of International Relations*. Princeton University Press.
- Gissel, Line E. 2018. A Different Kind of Court: Africa's Support for the International Criminal Court,1993–2003. *European Journal of International Relations* 29 (3):725–48.
- Goldstein, Judith and Robert Gulotty 2021. *America and the Trade Regime: What Went Wrong?*
- Griffiths, Martin (1999). *Encyclopedia of International Relations and World Politics*, translated by Alireza Tayyeb, Tehran: Nay Press.in Persian
- Ikenberry, G. John. 2011. *Liberal Leviathan: The Origins, Crisis, and Transformation of the American World Order*. Princeton University Press. InternationalOrganization. InternationalOrganization75(2).<<https://doi.org/10.1017/S0020818320000636>>.
- Jetschke, Anja, and Pascal Abb. 2019. The Devil Is in the Detail: The Positions of the BRICS Countries Towards UN Security Council Reform and the Responsibility to Protect. In *Contested World Orders: Rising Powers, Non-governmental Organizations, and the Politics of Authority Beyond the Nation State*, edited by Matthew D. Stephen and Michael Zürn, 163–98. Oxford University Press.
- Johnston, Ian. 2007. *Social States: China in International Institutions, 1980–2000*. Princeton University Press.
- Keck, Margaret E., and Kathryn Sikkink. 1998. *Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. Cornell University Press.
- Kupchan, Charles A. 2012. *No One's World: The West, the Rising Rest and the Coming Global Turn*. Oxford University Press.
- Lake, David A., Lisa L. Martin and Thomas Risse 2021. *Challenges to the Liberal Order: Reflections on*
- Lake, David. 2009. *Hierarchy in International Relations*. Cornell University Press. Mendelsohn, Barak. 2015. The Jihadi Threat to International Order. *WashingtonPost*,15May.Availableat <<https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2015/05/15/the-jihadi-threat-to-international-order/>>.
- Mansfield, Edward and Nita Rudra 2021. *Embedded Liberalism in the Digital Era*. InternationalOrganization 75 (2). <<https://doi.org/10.1017/S0020818320000569>>.
- Modelske, George. 1987. *Long Cycles in World Politics*. Macmillan.

- Pevehouse, Jon, Timothy Nordstrom, and Kevin Warnke. 2007. *Intergovernmental Organizations, 1815–2000: A New Correlates of War Data Set (Version 2.1)*, edited by Harvard Dataverse.
- Phillips, Andrew, and Christian Reus-Smit. 2019. *Culture and Order in World Politics*. Cambridge University Press.
- Ruggie, John G. 1983. International Regimes, Transactions, and Change: Embedded Liberalism in the Post-war Economic Order. In *International Regimes*, edited by Stephen D. Krasner, 195–232. Cornell University Press.
- Sabouri Ziauddin et al., 1401, *The International System and Emerging Orders, Selected Papers of the Tenth Annual Conference of the Iranian Association of International Relations*, Publications of the Cultural Institute of Contemporary International Studies and Research, Tehran.in Persian
- Slaughter, Ann-Marie. 2005. Security, Solidarity, and Sovereignty: The Grand Themes of UN Reform. *American Journal of International Law* 99 (3):619–31.
- Stephen, Matthew, and Michael Zürn. 2019. *Contested World Orders: Rising Powers, Non-governmental Organizations, and the Politics of Authority Beyond the Nation-State*. Oxford University Press.
- Tallberg, Jonas, and Michael Zürn. 2019. The Legitimacy and Legitimation of International Organizations: Introduction and Framework. *Review of International Organizations* 2019 (14):581–606.
- Walgrave, Stefaan, and Dieter Rucht. 2010. *The World Says No to War: Demonstrations Against the War on Iraq*. University of Minnesota Press.
- Zürn, Michael. 2018. *A Theory of Global Governance: Authority, Legitimation and Contestation*. Oxford University Press.

گونه‌شناسی استراتژی‌های اعتراضی به نظم بین‌المللی لیبرال با تمرکز بر نظم نهادی

فریبا سادات محسنی سهی*

چکیده

دهه نود میلادی شاهد عبور از نظم چندجانبه‌گرا به نظم یک‌جانبه‌گرای لیبرالی بود. ویژگی‌های نهادی این نظم در پی یک‌جانبه‌گرایی رو به رشد آن، منجر به مشکلات مشروعیت‌بخشی این نظم شد، که موجی متفاوت از استراتژی‌های اعتراضی از سوی بازیگران بین‌المللی را در پی داشت. هدف این مقاله شناسایی تحولات جدید نظم بین‌المللی و گونه‌شناسی استراتژی‌های اعتراضی به آن به روش کیفی و در چهارچوب نهادگرایی نئولیبرال است. برای گونه‌شناسی استراتژی‌ها بر رفتار دولت‌ها در مواجهه با نهادهای بین‌المللی لیبرالی به‌عنوان شاخص نظم نئولیبرالی تمرکز شده است. بدین منظور به روش مطالعه موردی دو نهاد شورای امنیت سازمان ملل و دیوان بین‌المللی کیفری و انواع استراتژی‌ها نسبت به این دو نهاد لیبرالی محل تمرکز مقاله قرار گرفته است.

کلیدواژه‌ها: نظم بین‌المللی، نهادهای بین‌المللی، نظم چندجانبه‌گرا، استراتژی لیبرالیسم فراملی.

۱. مقدمه

ساختار نظم پس از جنگ جهانی دوم متشکل از سازمان ملل و نهادهای اقتصادی برتون وودز ساختاری چندجانبه‌گرا و مبتنی بر قواعد حقوق بین‌الملل بنا گردیده بود. این نظم که به تعبیر جان روگی یک "لیبرالیسم تعبیه شده" بود، اندیشه لیبرالیسم (سیاسی، اقتصادی و

* استادیار علوم سیاسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران،
sohifariba1357@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۳۱، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۲۲

فرهنگی) را در چارچوب سازوکارهای شورای امنیت، رژیم بین المللی حقوق بشر، حقوق بین الملل، صندوق بین المللی پول، بانک جهانی و.. دنبال می کرد. (Ruggie, John G. 1983) این نظم در قلمرو اقتصادی از نظر منطقه ای به جهان غرب محدود شده بود و نظم لیبرالی ضعیفی بود.

پس از جنگ سرد، شاهد افزایش چشمگیر تقویت محتوای لیبرالی نهادهای بین المللی و تقویت شاخصهای لیبرالیسم (مانند حقوق بشر، حاکمیت قانون، دموکراسی، و آزادی) هستیم که توسط ترتیبات نهادی خاصی در درون سازمان ملل متحد پشتیبانی می شدند. مارگرت ای و همکارانش در کتاب بازیگران فرامرزی مجریان این نظم را نهادهای بین المللی و کشورهای دارای حاکمیت مشروطی می دانستند که با اعمال و تضمین حقوق، قوانین و تصمیمات لیبرالی مشروعیت می یافتند. (Keck, Margaret E., and Kathryn Sikkink. 1998) مکانیزم تضمین همکاری دولت ها با نهادهای بین المللی نیز قواعد حقوق بین الملل بود. علاوه بر این، بازارهای باز و نهادهای فراملی که نظم اقتصادی را حفظ می کردند، سیاست های اقتصادی را به سمت آزادسازی بیشتر سوق می دادند. درواقع نهادهای بین المللی ضعیف لیبرال که توسط ایالات متحده و متحدان غربی آن ایجاد شدند، در عرصه بین المللی قدرت یافتند و در طول زمان لیبرال تر شدند. مایکل زورن در کتاب "ثئوری حکمرانی جهانی: اقتدار، مشروعیت و رقابت" بدرستی اذعان می کند که دهه نود میلادی شاهد یک تغییر سیستماتیک از نظم بین المللی لیبرال چندجانبه گرا به نظم لیبرالی تهاجمی و پساملی پس از جنگ سرد بود. (Zürn, Michael. 2018.)

این تغییر به تعبیر دیدید لیک و همکارانش "لیبرالیسم تهاجمی پساملی" نام گرفت که از اواخر دهه نود به بعد نمایان تر شده و منجر به اعتراضات به نظم بین المللی لیبرال شده است. (Lake, David A., Lisa L. Martin and Thomas Risse 2021) بسیاری از نهادهای بین المللی به دلیل کار به نفع جوامع غربی، فرهنگ نئولیبرالی و اعمال استانداردهای دوگانه و نهادینه کردن نابرابری دولتی مورد انتقاد قرار گرفتند. نمونه هایی از اعتراضات به نظم بین المللی لیبرالی را می توان موج اسلام گرایی، تجدید نظرطلبی در روسیه، ظهور چین و جنبش های ضد جهانی سازی، و همچنین گسترش ناسیونالیسم در اروپا و ایالات متحده، برشمرد.

این استراتژی ها هم به شیوه عملکرد نهادهای لیبرالی انتقاد داشته و هم ادعاهای تمدنی، مذهبی و قومی ملی گرایانه را در نقد نظم جهانی مطرح می کنند. نقطه همگرایی این

استراتژی‌ها عمدتاً در نقد درک جهانی از قواعدی است که توسط سازمان ملل حمایت می‌شود و نادیده گرفتن حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سایر کشورها است.

مشروعیت نهادهای چندجانبه که از آزادی اقتصادی، امنیت، حقوق بشر، دموکراسی و حاکمیت قانون حمایت می‌کنند نه تنها توسط رژیم‌های غیر لیبرال زیر سوال رفته است بلکه دموکراسی‌های لیبرال، نیروهای ملی گرا در جناح راست و جنبش‌های ضد جهانی در چپ نیز نهادهای بین‌المللی را مورد انتقاد قرار می‌دهند. بازیگران متعددی با ارکان مختلف نظم بین‌المللی لیبرال مخالفت می‌کنند و از استراتژی‌های متفاوتی استفاده می‌کنند. هدف این مقاله تبیین انواع استراتژی‌های اعتراضی و پیامدهای آنها برای آینده نظم بین‌المللی لیبرال با رویکردی درونزا به ویژگی‌های نظم نهادی لیبرال است.

عمده ادبیات نظری در خصوص چالش‌های نظم بین‌المللی لیبرال با تمرکز بر عوامل برونزا، مانند موازنه و جابجایی قدرت، مطرح می‌شود. این مقاله با رویکردی درونزا به سطوح و انواع چالش‌های نظم بین‌المللی لیبرال می‌پردازد. در بخش اول مقاله ابتدا قدرت سیاسی رو به رشد نهادهای بین‌المللی و سپس نفوذ لیبرالیسم فزاینده در آنها تبیین می‌گردد و در ادامه انواع استراتژی‌های مختلف بازیگران بین‌المللی در مخالفت، ترجیح یا حمایت از لیبرالیسم پساملی که بر اساس جایگاه و قدرت آنها در نهاد مورد مناقشه تعیین می‌شود، مطرح می‌گردد. در مطالعه موردی نیز حوزه موضوعی رژیم امنیت بین‌المللی مبتنی بر سازمان ملل و افزایش سطح و تنوع استراتژی‌ها در مواجهه با آن مورد توجه قرار می‌گیرد.

۲. چهارچوب نظری

بیشتر مباحث رشته روابط بین‌الملل بر تبیین‌های برونزا برای اعتراض‌ها به نظم بین‌المللی لیبرال متمرکز است. نظریه جابجایی قدرت بر تغییر در توزیع قدرت در نظام بین‌الملل از طریق ظهور دولت‌های غیرلیبرال تأکید دارد. نظریه پردازان ثبات هژمونیک نظم اقتصادی لیبرال را محصول تسلط یک قدرت اقتصادی پیشرو و مبتنی بر مزیت‌های رقابتی آن می‌دانند. (Gilpin, Robert. 1987) نهادگرایی عقل گرا بر اثربخشی نهادهای بین‌المللی در مدیریت روابط بین دولت‌های متحد و منافع آن‌ها، تمرکز دارد. همکاری مبتنی بر قواعد حقوق بین‌الملل در نهادهای چندجانبه، گشایش بازارها، استقرار سیستم امنیت دسته جمعی و حمایت از حقوق بشر را تسهیل کرده است. با این حال، چندجانبه گرایی مبتنی بر قاعده نتوانسته است به طور موثر به چالش‌های جدید، از جمله تثبیت بازارهای مالی، مبارزه با

یکجانبه گرایی، تکثیر سلاح های کشتار جمعی، ظهور تروریسم و همه گیری ویروس کرونا رسیدگی کند. (Acharya, Amitav. 2016) فقدان عملکرد و ظرفیت حل مسئله، به اعتراض به نهادهای بین المللی لیبرال دامن زده است.

رویکردهای نهادگرای جامعه‌شناختی نسبت به بیش‌ازحد برآورد کردن رقابت‌های نظم بین المللی لیبرال هشدار می‌دهند. آنها بر اجتماعی شدن قدرت‌های در حال ظهور در هنجارها و اصول لیبرالی مورد حمایت قدرت‌های مستقر در سازمان‌های بین‌المللی تأکید می‌کنند. با این حال، جامعه‌پذیری لزوماً به معنای رضایت از کلیه قواعد موجود نیست. این شامل رویه های زیر سوال بردن تفسیر و کاربرد اصول و هنجارهای موجود است، به ویژه آنهایی که نتیجه معکوس داشته اند. به این ترتیب، جامعه‌شناسان نهادگرا در صدد توضیح اعتراض‌های اصلاح طلبانه به هنجارهای نئو لیبرالی غیرقابل دفاع از نظر هنجاری هستند. در مجموع ادبیات رشته روابط بین الملل نمی‌تواند به موج اعتراضات کنونی به نظم بین‌المللی لیبرال بی توجه باشد لکن بخش قابل توجهی از این ادبیات بر تغییرات و پویایی‌های برون زای این نظم و وجوه مادی و فکری که به ظهور قدرت های جدید ویا ادعاهای فرهنگی متفاوت در مقابل کشورهای حامی نظم بین المللی لیبرال، معطوف است، تمرکز می‌کنند. حال آنکه تمرکز این مقاله بر پویایی درون‌زای رقابت‌های نظم بین المللی لیبرال است. ویژگی‌های نظم بین المللی پساملی چالش‌های خاص خود را ایجاد کرده است. چرخش نئولیبرالی نهادهای بین‌المللی تغییری در توزیع ثروت ایجاد کرد و باعث واکنش شدید علیه نظم بین المللی لیبرال توسط کشورهای لیبرالی شد که در ایجاد و حفظ آن بسیار مهم بودند. بسیاری از چالش‌ها برای نظم بین المللی لیبرال از داخل دموکراسی‌های صنعتی و از سوی کسانی است که خود را بازنده جهانی شدن می‌دانند. با این حال، نظم بین المللی لیبرال همچنین توسط دولت‌های اقتدارگرای غیر لیبرالی نیز به چالش کشیده می‌شود. برخی از آنها اقتدار لیبرالیسم بین‌المللی را بطور کامل رد می‌کنند، در حالی که برخی دیگر فقط جنبه‌های خاصی از این نظم را به چالش می‌کشند. برای درک تهدیداتی که این چالش‌های داخلی و خارجی برای نظم بین المللی لیبرال ایجاد می‌کنند، ظهور و بروز و انواع آنها را مورد توجه قرار می‌دهیم.

۳. نظم لیبرالی پساملی، تکانه‌ها، و استراتژی‌ها

بروز و ظهور انواع استراتژی‌های اعتراضی به نظم بین‌المللی لیبرال بر تغییر از چندجانبه‌گرایی لیبرال به لیبرالیسم پساملی مرتبط است. نهادهای بین‌المللی لیبرال با سطح بالای نفوذ، عامل اصلی موج کنونی اعتراضات می‌باشد. پرداختن به پویایی تاریخی افزایش نفوذ لیبرالی در نهادهای بین‌المللی فراتر از محدوده این مقاله است. تمرکز این مقاله بر این است که چگونه تنش‌ها و تضادهای درون لیبرالیسم تهاجمی پساملی پایه‌های نظم بین‌المللی را به چالش می‌کشد.

پس از جنگ جهانی دوم، آمریکا امکان استقرار یک نظم بین‌المللی چندجانبه را با برخی عناصر لیبرال فراهم کرد. نظم بین‌المللی لیبرال پس از جنگ مبتنی بر رضایت دولت و شامل رقابت‌های بین دو قطب جهانی بود. این یک نظم بین‌المللی ضعیف بود. تعمیق تجارت آزاد از دهه شصت میلادی به بعد و به رسمیت شناختن آهسته اما پیشرونده حقوق بشر به عنوان استانداردهای جهانی، نشان‌دهنده این تحولات است. از سوی دیگر رشد الگوی غربی جامعه از نظر صلح، آزادی و رفاه - که حداقل بخشی از آن مدیون نظم بین‌المللی لیبرال بود، بر اتحاد جماهیر شوروی فشار آورد و فروپاشی امپراتوری شوروی رخ داد.

تحولات نظم بین‌المللی لیبرال از این مقطع زمانی به بعد منجر به افزایش اعتراضات شد و کشورها بسته به موقعیت و ترجیحات خود، استراتژی‌های مختلفی را دنبال کرده‌اند. فرآیند تحول نظم را در چهار مرحله می‌توان خلاصه نمود.

مرحله اول، دوره پس از پایان جنگ سرد بود. در این دوره شاهد رشد نهادهای چندجانبه در سطح جهانی و منطقه‌ای با اقتداری وصف‌ناشدنی بودیم که اصل رضایت در تصمیم‌گیری بین‌دولتی را تضعیف می‌کرد. هدف اجتماعی این نهادها فراتر از دولت-ملت بود. این نهادها به شدت لیبرال بوده و از حقوق فردی اقتصادی و سیاسی و مدنی حمایت می‌کردند. اقتدار فزاینده نهادهای بین‌المللی و تقویت محتوای لیبرال آنها به یک تغییر سیستمی از چندجانبه‌گرایی لیبرال به لیبرالیسم پساملی منجر شد.

مرحله دوم، بر اساس پیوند دو سازوکار اقتدار و مشروعیت و توأم با اقتدار فزاینده در نهادهای بین‌المللی، مشروعیت نظم لیبرالی را کاهش داد. سازمان ملل بعنوان نهاد تجلی نئولیبرالیسم و نماینده اجرایی آن، با تمرکز بخشیدن به قدرت تصمیم‌گیری در دست دولت‌های قدرتمند تأثیرگذاری این دولت‌ها بر سیاست‌های کشورهای ضعیف را فراهم

نمود. از سویی دیگر نهادهای بین‌المللی سلسه مراتب و تمایز جایگاه دولت‌ها را از طریق حق وتو و نیز از طریق فرآیندهای غیررسمی اتهام زنی حفظ می‌کرد.

لذا نهادهای بین‌المللی بدلیل عدم شناسایی جایگاه واقعی کشورها و تأثیرگذاری بر روند تصمیم‌گیری درمورد آنها مورد اعتراض قرار گرفتند. خصوصاً اینکه در موارد مشابه یکسان رفتار نمی‌شد. بعنوان نمونه هیچ یک از کشورهای عضو دائمی (فرانسه، روسیه، چین، بریتانیا و ایالات متحده) هدف تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل قرار نگرفته‌اند. از سوی دیگر، با اعمال اقتدار و نفوذ بیش از حد نهادهای لیبرالی، تصمیمات اتخاذ شده از سوی دولت‌ها نادیده گرفته می‌شد. لیبرالیسم پساملی دولت‌ها را به احترام به حقوق بشر، حاکمیت قانون و اصول دموکراتیک سوق می‌داد و ایده‌های لیبرالیسم جهانی را بر حاکمیت مردمی ترجیح می‌داد. ترویج و حمایت از هنجارهای لیبرال توسط نهادهای بین‌المللی، به ویژه برای دولت‌های اقتدارگرا در داخل و خارج از جوامع لیبرال، تمایل به مخالفت با نظم بین‌المللی لیبرال پساملی را افزایش داد. این مسأله بازتاب داخلی نیز داشته است. شهروندان کشورها به جای بی‌تفاوتی، به طور فزاینده‌ای در قبال قواعد بین‌المللی نئولیبرالی موضع‌گیری کرده‌اند، اعتراضات جهانی ضد جهانی شدن توسط گروه‌های جامعه مدنی، علیه تجارت و مشارکت سرمایه‌گذاری فرا‌آتلانتیک، نمونه بارز آن است.

سوم، هر دو مسأله فوق در مواقع بحرانی، مشهود تر است. بحران‌ها به عنوان یک مکانیسم شتاب دهنده و شفافیت برای قدرت بیش از حد لیبرالیسم عمل می‌کنند در این مواقع، شیوه سیاست‌زدایی و پیامدهای بازتوزیعی نفوذ لیبرال توجه عمومی را به خود جلب می‌کند. پیامدهای بازتوزیع نظم بین‌المللی لیبرال به کشورهایی که با استفاده از منابع و ظرفیت‌هایشان در راستای گسترش و تعمیق دیدگاه جهانی لیبرال تلاش می‌کنند و بالعکس کشورهایی که مستقل عمل می‌کنند متفاوت است.

نمونه‌هایی از آن که مشروعیت نظم حاکم را به چالش کشید موضوع امنیت بود. حمله به دولت صدام حسین در عراق توسط ائتلاف متمایل به رهبری ایالات متحده در سال ۲۰۰۱ ثابت کرد که نظم بین‌المللی لیبرال عمده‌تاً در خدمت منافع ملی هژمون است و به ویژه این نکته را آشکار ساخت که در موارد مشابه به طور یکسان برخورد نمی‌شود. مداخله در لیبی در سال ۲۰۱۱ نیز به موج بدبینی‌ها علیه کشورهای قدرتمند غربی که از نهادهای بین‌المللی به نفع خود استفاده می‌کنند، دامن زد.

در مورد مسائل اقتصادی، بحران مالی سال ۲۰۰۸ و بحران بدهی اروپا تعیین کننده بود. تصمیمات عمده از طریق موسسات بین المللی، مانند صندوق بین المللی پول و بانک مرکزی اروپا، یا از طریق مذاکرات پشت درهای بسته گرفته می شد. احزاب و مجالس ملی در بهترین حالت نقش حاشیه ای داشتند.

مرحله چهارم، روند رو به رشد لیبرالیسم تهاجمی با تنوع قابل توجهی در مورد مناقشه و مکان منجر به موجی از اعتراضات شده است. به طور کلی، اعتراض ها رami توان شیوه‌های گفتمانی و رفتاری که اقتدار نهادهای بین المللی، نفوذ لیبرالی آنها یا نظم بین المللی لیبرال را به چالش می کشد، تلقی نمود.

کشورها استراتژی خاصی را برای اعتراض انتخاب می کنند. لذا گونه شناسی استراتژی‌ها در اعتراض به نهادهای بین المللی لیبرال ضرورت دارد. منطقاً موقعیت کشورها نسبت به اقتدار لیبرالیسم (ترجیح) و موقعیت نسبی آنها در نهاد بین المللی (قدرت) است که استراتژی اعتراضی را تعیین می کند.

بعد اول: به میزان قدرت یک بازیگر برای شکل دادن به تصمیمات یک نهاد (نفوذ نهادی) اشاره دارد. نفوذ نهادی شامل قابلیت‌های مادی و قوانین نهاد بین المللی است که یک بازیگر می تواند برای تأثیرگذاری از آنها استفاده کند.

بعد اول همچنین حاوی یک لایه غیررسمی است: این بُعد توصیف می کند که تا چه حد بازیگر بخشی از گفتگوهای پس زمینه قبل از تصمیم گیری است و یا به عنوان یک عنصر نامطلوب در مقابل کشورهای مدعی و صاحب نظم، انگ می خورد. ترکیب اثر این دو مولفه در رابطه با هر کشور در نهاد بین المللی نفوذ نهادی ضعیف و قوی آن کشور محسوب می گردد.

بعد دوم: در مورد ترجیحات کشورها در مورد لیبرالیسم پساملی است. برخی حاکمیت و سلطه بین المللی لیبرالیسم را به چالش می کشند و برخی از اعتراضات به برخی عملکردهای خاص این نهادها است. در واقع مسأله اصلی این است که رویه‌های تصمیم گیری و عملکرد آن محل اعتراض است یا نهاد بین المللی به عنوان یک مرجع بین المللی مورد قبول نیست.

ترکیبی از قدرت و ترجیحات، منجر به طیف چهارگانه استراتژی های اعتراضی به نظم بین المللی به شرح ذیل می شود.

مخالفت: این استراتژی، کاهش نفوذ و حاکمیت لیبرالیسم را دنبال می کند. هدف این استراتژی بازگشت به شرایط قبلی یعنی سلطه کمتر لیبرالیسم در نهاد بین المللی است. در بسیاری از موارد، این استراتژی شامل به چالش کشیدن اجزای اصلی نظم حاکم است و مخالفت ها توسط کشورهای ابراز می شود که قدرت کافی برای تغییر نهادهای بین المللی را دارند .

اصلاحات: اصلاحات، استراتژی کشورهایی است که از شیوه اعمال اقتدار ناراضی هستند اما به طور کلی اقتدار لیبرالیسم را می پذیرند و اگر بتوانند خواسته های خود برای تغییر در نهاد بین المللی را ابراز نمایند، اصلاحات را انتخاب می کنند. به عنوان مثال کشورهای گروه چهار (هند، برزیل ، ژاپن و آلمان) خواهان اصلاحات در ترکیب و ساختار شورای امنیت هستند که هدفشان تقویت اقتدار لیبرالیسم توأم با تغییر سیاست است.

کناره گیری: کشورهایی که شانس کمی برای تغییر شیوه اعمال اقتدار لیبرالیسم می بینند، احتمالاً کناره گیری را که می تواند به شکل "مقابله نهادی" باشد انتخاب می کنند. استراتژی ایجاد نهادهای جدید، بدون لزوم ترک نهادهای موجود گزینه بدیل آنها است..اتحادیه شانگهای و شکل گیری بریکس نمونه هایی از این دست به حساب می آید.

نادیده گرفتن: شکل دیگری از مخالفت صرفاً نادیده گرفتن اقتدار است، تا زمانی که بازیگران فاقد ابزاری برای تغییر یا ایجاد نهادهای بین المللی جایگزین هستند به این شیوه عمل می کنند.

هدف نادیده گرفتن نابودی نهادهای بین المللی لیبرال است و نه کاهش اقدار نهادهای بین المللی لیبرال، زیرا کشورها مرجعیت بین المللی لیبرالیسم را برنمی تابند، اما قدرت مقابله با آن را ندارند. شکل غیرخشنونت آمیز شامل تلاش هایی برای بازگرداندن حق حاکمیت به کشورهاست.

در مجموع، لیبرالیسم پساملی به طور فزاینده ای توسط چهار استراتژی به چالش کشیده می شود. در ادامه روند افزایش چالش های نظم بین المللی لیبرالی و دوم انتخاب استراتژی ها تحت تأثیر نفوذ محتوای لیبرالی و ترجیح کشورها در مورد لیبرالیسم پساملی و قدرت آن ها برای تغییر نهادهای بین المللی مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت.

۴. نفوذ لیبرالیسم درون نهادهای بین‌المللی

۱. اقتدار نهادهای بین‌المللی پس از سال ۱۹۴۵: اولین دوره اقتدار با تأسیس نهادهای بین‌المللی جدید، از جمله سازمان ملل متحد، موسسات برتون وودز و نهادهای بین‌المللی مهمی که پس از جنگ جهانی تأسیس شدند، همراه بود.

۲. اقتدارنهادهای بین المللی پس از جنگ سرد: دوره دوم با پایان جنگ سرد آغاز شد. این بار تعداد نهادهای بین المللی ثابت باقی مانده است اما اقتدار و نفوذ آنها از دهه نود میلادی بیشتر شده است.

در این دوره چند نکته حایز اهمیت به چشم می خورد اول اینکه نهادهای بین المللی بطور قابل ملاحظه ای لیبرال تر می شوند. بهره گیری از حقوق بین الملل در مدیریت نظم جهانی کاملاً مشهود است وقاعده "همه بر اساس قانون" بر همین مبنا پایه گذاری شده است. علاوه بر بعد محتوایی، نهادهای بین المللی از نظر ساختاری نیز قوی تر شده اند، لکن به تعبیر دیوید کیک و توماس رایس، همین افزایش نفوذ لیبرالیسم در نهادهای بین المللی پس از جنگ سرد نه تنها مانع رشد نفوذ لیبرالیسم شد بلکه مشکلات بیشماری را در زمینه مشروعیت نهادهای بین المللی، به عنوان ابزارهای مدیریت نظم لیبرالی ایجاد نمود و موج عظیمی از واکنش ها به این نهادها به عنوان نماد نظم لیبرالی به راه انداخت. (Lake, David, A., Lisa L. Martin and Thomas Risse 2021)

واکنشهای اولیه اعتراضی از سوی جنبش های فراملی بود که عمدتاً در کشورهای غربی مستقر بوده و با سیاست های نئولیبرالی مبارزه می کردند و خواستار تنظیم مجدد بازارهای جهانی بودند. آنها استراتژی اصلاح طلبی را که هدف آن تقویت اقتدار لیبرالیسم برای رسیدگی به پیامدهای بازتوزیعی تجارت بین المللی است، دنبال می کردند. این شکل از مناقشه پس از ظهور لیبرالیسم پساملی از اواخر دهه ۱۹۹۰ با اعتراضات علیه سیاسی شدن نهادهای بین المللی و توسط جنبش های اجتماعی فراملی افزایش یافت.

واکنش های بعدی به نهادهای بین المللی لیبرال بود که در رابطه با کشورها و جوامع غیر لیبرال به طور فزاینده ای سیاسی عمل کرده اند. مطالبات رژیم های غیرلیبرال و احزاب مردمی برای محافظت از حاکمیت ملی در برابر مداخلات خارجی بظاهر مشروعیت یافته توسط نهادهای بین المللی لیبرالی، از جمله سازمان تجارت جهانی، سازمان ملل، اتحادیه اروپا را شاهد هستیم. موفقیت این احزاب با افزایش سهم برنامه های کاربردی در دموکراسی های انتخاباتی و همچنین رهبران منتخب که آشکارا نهادهای لیبرال را به چالش می کشیدند، نمایان می شود.

در ادامه واکنش های اعتراضی مربوط به قدرت های در حال ظهور اقتصادی بود که لیبرالیسم پساملی را به چالش کشیده اند. کشورهای عضو گروه چهار چین، برزیل، هند

وآلمان، تعصبات غربی این نهادها را از طریق رفتار رأی‌دهی در مجمع عمومی سازمان ملل، مورد هدف قرار دادند.

به طور کلی از اواخر دهه نود واکنش‌های اعتراضی به نظم بین‌المللی لیبرال به هدف اصلی اسلام‌گرایی بنیادگرا تبدیل شد و به دلیل نفوذ و جهان‌بینی جهان وطنی مرتبط با آن مورد حمله قرار گرفت. موج بیداری اسلامی علیه حاکمان دست‌نشانده غربی و معادلات قدرت و مناسبات سیاسی بین‌المللی بروز کرد و با ویژگی‌های درونی و محیطی خود باعث شکل‌گیری بلوک جدیدی از قدرت خواهد شد که تغییر در مناسبات قدرت (توزیع نابرابر و ایجاد اتحادها و ائتلاف‌های جدید) در نظام بین‌الملل را در پی خواهد داشت.

در این مقاله رابطه فرضی بین نفوذ لیبرالیسم و افزایش واکنش‌های اعتراضی را با نگاه عمیق به هسته نظم بین‌المللی لیبرالی، یعنی رژیم امنیت دسته‌جمعی بررسی می‌کنیم. هر دو مورد نشان می‌دهند که افزایش نفوذ لیبرالیسم منجر به اعتراض‌های فزاینده اما متفاوت شده است و موقعیت کشورها نسبت به نهادهای بین‌المللی لیبرال و درون آنها، انتخاب استراتژی آنها را تعیین می‌کند.

۵. انواع اعتراضات به رژیم امنیت دسته‌جمعی جدید

در حوزه امنیت، برای مدتی به نظر می‌رسید که نظام حکمرانی جهانی از یک رژیم مبتنی بر اصل امنیت بین‌المللی به یک رژیم مبتنی بر امنیت انسانی تبدیل شده است. هدف این رژیم نیز حرکت از جلوگیری از جنگ بین دولت‌ها به سمت جلوگیری از نقض گسترده حقوق بشر تعریف شده بود. ولی در واقع گستره اختیارات سازمان ملل متحد و تأسیس پایه حقوقی برای مداخله‌گرایی به بهانه امنیت انسانی فراهم گردیده بود. دونهاد بین‌المللی شورای امنیت و دیوان بین‌المللی کیفری عملاً لیبرال‌تر و سیاسی‌تر شدند. در ادامه سیر تحول این دو نهاد و واکنش‌های بین‌المللی به ماهیت و عملکرد آن دو مورد تحلیل قرار گرفته و استراتژی کشورها در این خصوص مطرح می‌گردد.

پس از وقوع رخدادها و بدنبال آن ادعاهایی مبنی بر اینکه شورای امنیت سازمان ملل و دیوان بین‌المللی کیفری اختیارات خود را به‌طور نابرابر و غیرقانونی اعمال کرده‌اند، اعتراض‌ها به‌طور قابل توجهی افزایش یافت و در نهایت منجر به تضعیف مجدد این نهادها شد.

۶. از نظم چند جانبه‌گرایی لیبرالی تا نظم لیبرالی پساملل: مورد مداخلات بشردوستانه

در اوایل دهه نود میلادی، نسل دوم عملیات‌های حفظ صلح، که تا آن زمان تقریباً منحصر به جنگ‌های بین‌دولتی بود، جنگ‌های درون‌دولتی را در دستور کار شورای امنیت سازمان ملل قرار داد. این موضوع فعال‌سازی اجرای صلح در مقیاس وسیع بود که شورای امنیت سازمان ملل را به‌طور کامل به عصر لیبرالیسم پساملی سوق داد. پس از اینکه صدام حسین در اوت سال نود میلادی به کویت حمله کرد و از عقب‌نشینی امتناع کرد، شورای امنیت سازمان ملل اجازه آزادسازی کویت را با ابزار نظامی داد. هدف اجتماعی مداخله همچنان امنیت بین‌المللی بود، اما این امر به سرعت در راستای نسل دوم حفظ صلح به سمت مفهوم لیبرالی امنیت انسانی تغییر کرد. نیکل دایتهاف گزارش می‌دهد که شورای امنیت سازمان ملل برای اولین بار اعلام کرد که "بحران بشردوستانه - از جمله تهدیدات علیه دموکراسی - می‌تواند تهدیدی برای صلح بین‌المللی باشد و اقدامات انجام شده مطابق با فصل هفتم منشور سازمان ملل را توجیه کند. (Deitelhoff, Nicole. 2009) وی در ادامه به این نکته حایز اهمیت اشاره می‌کند که در اجلاس جهانی سال ۲۰۰۵ سازمان ملل، جامعه بین‌الملل نسخه‌ای از مسئولیت حفاظت (R2P) را به تصویب رساند که مداخلات علیه نسل‌کشی، جنایات جنگی، پاکسازی قومی و جنایات علیه بشریت را توجیه می‌کند. بنابراین رژیم مداخله سازمان ملل به سطح بی‌سابقه‌ای از نفوذ لیبرالیسم رسید. (Deitelhoff, Nicole. 2009) اگرچه شورای امنیت سازمان ملل پس از سال ۱۹۹۰ رویه خود را تغییر داد.

دیوان بین‌المللی کیفری یک سازمان پرچمدار تازه تاسیس لیبرالیسم پساملی بود. اساسنامه رم در ژوئیه ۱۹۸۸ تصویب شد و چهار سال بعد لازم‌الاجرا شد. دور اول مذاکرات شکل‌گیری دیوان بین‌المللی کیفری با مقاومت شدید دولت ایالات متحده همراه بود. کشور آفریقایی با اکثریت قاطع از دیوان بین‌المللی کیفری حمایت کردند و سنگال اولین کشوری بود که آن را تصویب کرد. پذیرش دیوان بین‌المللی کیفری به معنای دوران جدیدی از لیبرالیسم پساملی بود. این دوران با دموکراتیزه شدن، گسترش حکومت جهانی و نهادهای جهانی و به رسمیت شناختن و اجرای گسترده استانداردهای حقوق بشر معرفی شد.

۷. طیف وسیعی از استراتژی‌ها

علیرغم حمایت اولیه، رژیم امنیتی جدید با مشکلات مشروعیت مواجه شد. کشورهای غیرغربی ادعا کردند که شورای امنیت سازمان ملل و دیوان کیفری بین‌المللی در موارد مشابه برخورد مشابه صورت نمی‌پذیرد، بلکه سازمان ملل در این رژیم استانداردهای دوگانه را اعمال و سلطه غرب را تقویت می‌کند.

برای شورای امنیت سازمان ملل، مداخلات در عراق (۲۰۰۳) و بعدها در لیبی (۲۰۱۱) رویدادهای تعیین کننده ای بود. علیرغم عدم مجوز شورای امنیت سازمان ملل برای مداخله در عراق، جورج دبلیو بوش، رئیس جمهور ایالات متحده، ائتلافی را گرد هم آورد که خواستار برکناری صدام حسین از قدرت و ایجاد تغییر رژیم بودند. قطعنامه ۱۹۷۳ شورای امنیت سازمان ملل متحد اجازه مداخله نظامی در لیبی را توسط یک ائتلاف به رهبری چند دولت صادر کرده بود. با این حال، چین و روسیه که رای ممتنع داده بودند، این قطعنامه را مجوز تغییر رژیم نمی دانستند. در رابطه با دیوان بین المللی کیفری، عمدتاً کشورهای آفریقایی که در ابتدا از دیوان بین المللی کیفری حمایت کرده بودند، از دیوان به دلیل تعقیب انتخابی و شورای امنیت سازمان ملل به دلیل ارجاع گزینشی پرونده ها به دیوان انتقاد کردند. تا سال ۲۰۱۶ دیوان کیفری بین‌المللی فقط پرونده‌های آفریقایی را بررسی می‌کرد که منجر به اتهامات مربوط به استعمار نو و «تهدید نژادی» توسط کشورهای اتحادیه آفریقایی می‌شد. (Gissel, Line E. 2018) از آن سال به بعد وبا ابراز نارضایتی از عملکرد دیوان، تحقیقاتی در گرجستان نیز آغاز شد.

کاهش مشروعیت منجر به اعتراض شدیدتر شد. دومین مداخله عراق، در سال ۲۰۰۳، معادله را تغییر داد. در ۱۵ فوریه ۲۰۰۳ تظاهرات هماهنگ فراملی در سراسر جهان برگزار شد. استفان والگریو و راج از پژوهشگران جنبش اجتماعی در پژوهش خود گزارش دادند که مردم در بیش از ۶۰۰ شهر مخالفت خود را با جنگ قریب الوقوع اعلام کردند و این اعتراضات را بزرگترین اعتراضات در تاریخ بشر توصیف کرده اند. (Walgrave, Stefaan, and Dieter Rucht. 2010) این تحولات همچنین انتقاد فزاینده روسیه و چین از مداخلات به اصطلاح بشردوستانه را تقویت کرد. در همان زمان، قدرت‌های منطقه‌ای و حمایت کنندگان عمده سازمان ملل خواستار اصلاح عضویت شورای امنیت و قوانین تصمیم‌گیری شدند.

گیسل معتقد است حملات کشورهای آفریقایی به دیوان بین المللی کیفری را نیز می‌توان از سال ۲۰۰۹ به بعد مشاهده کرد. (Gissel, Line E. 2018)

اعتراضات به مجموعه رژیم امنیتی را می توان با ترجیحات متفاوت دولت ها در مورد مداخلات بشردوستانه و نفوذ نهادی متفاوت در شورای امنیت سازمان ملل و دیوان کیفری بین المللی بدین شرح توضیح داد.

۱.۷ رژیم امنیت دسته جمعی و استراتژی های اعتراضی در شورای امنیت

استراتژی عقب نشینی: روسیه و چین به عنوان اعضای گروه ۵ با حق وتو، می توانند تغییرات نهادی را اعمال کنند و قدرت سیاسی شورای امنیت سازمان ملل را به چالش بکشند. آیا جاتکی و پاسکال معتقدند آنها محتوای لیبرال رویکرد امنیت انسانی را هدف قرار داده و سعی کردند با تأکید بر اصل حاکمیت و ستفالیای و نیاز به اقدام تنها از طریق شورای امنیت سازمان ملل، هرگونه تفسیر موسع از امنیت انسانی و مسئولیت حفاظت را محدود سازند. (Jetschke, Anja, and Pascal Abb. 2019)

روسیه و چین پیش از این، امتناع خود از رای دادن به قطعنامه ۱۹۷۳ با تردید در "دلیل عادلانه" مبتنی بر امنیت انسانی و مسئولیت حفاظت توضیح داده بودند. پس از تجربه استفاده از قطعنامه ۱۹۷۳، آنها مجدداً به این دلیل که مداخله بشردوستانه اسب پیشرو برای پیشبرد منافع منطقه ای کشورهای غربی است استراتژی خود را با استفاده بیشتر و تهاجمی تر از حق وتو سخت تر کردند. (Bellamy, Alex J. 2005)

عقب نشینی با رد کامل یا حتی مخالفت متفاوت است. روسیه و چین به طور پیوسته بر ارزش شورای امنیت سازمان ملل به عنوان یک نهاد معتبر تأکید می کنند. چین و تا حدی روسیه نیز با اکراه شروع به پذیرش زبان حقوق بشر کردند. مسئولیت حفاظت، آن را از محتوای لیبرال خود جدا کرد. (Morozov, Viatcheslav. 2015) در نتیجه، اقتدار شورای امنیت سازمان ملل تقویت شد، اما روند کلی اعتراضات و واکنش ها به سمت افزایش ناکامی در مشروعیت بخشیدن به مداخله گری لیبرالیسم جدید و سوء استفاده دولت های غربی از امکانات آن است.

اصلاحات: هند، برزیل، ژاپن و آلمان بازیگران مهم شورای امنیت هستند که می توانند عملکرد این نهاد را تغییر دهند. آنها فی نفسه به مداخله لیبرال شورای امنیت سازمان ملل اعتراضی ندارند، اما از عدم کفایت سهم نمایندگی کشورها در آن انتقاد می کنند. همانطور که انتظار می رفت، آنها استراتژی اصلاحات با هدف افزایش نمایندگی در شورای امنیت سازمان ملل را انتخاب کردند.

کشورهای موسوم به گروه چهار (برزیل، آلمان، هند و ژاپن) از زمان تأسیس شورای امنیت سازمان ملل قدرت خود در زمینه افزایش تولید ناخالص داخلی، مشارکت در فعالیت‌های سازمان ملل به عنوان قدرت‌های منطقه‌ای را افزایش داده و خواستار به رسمیت شناخته شدن این تغییر و انعکاس آن در کسب کرسی دائمی شان در شورا بودند. گروه چهار خواسته‌های خود را مبتنی بر سه توجیه هنجاری پیش بردند: نمایندگی، اثربخشی و نیز بازتاب تغییر در توزیع قدرت.

هیچیک از پنج عضو شورای امنیت حمایتی از این اصلاحات نکرده‌اند. در این میان، تقاضاهای برزیل، هند و آفریقای جنوبی برای تغییر ساختاری شدیدتر شده است. (Jetschke, Anja, and Pascal Abb. 2019) با این حال، در حالی که نیاز به اصلاحات کم و بیش در سطح جهانی پذیرفته شده است، اصلاح شورای امنیت سازمان ملل بعید است.

۲.۷ امنیت دسته‌جمعی و استراتژی‌های اعتراضی در دیوان بین‌المللی کیفری

کناره‌گیری: کناره‌گیری استراتژی کشورهای آفریقایی است که از نفوذ لیبرال در مجموعه رژیم امنیتی حمایت می‌کنند ولی آنها از آنچه به عنوان تعقیب انتخابی تلقی می‌کنند انتقاد می‌کنند. شورای امنیت سازمان ملل برخی از پرونده‌ها (مانند لیبی و دارفور) را به دیوان بین‌المللی کیفری ارجاع، اما موارد دیگر (مانند اسرائیل و سوریه) را ارجاع نداده است و از اتهامات استانداردهای دوگانه و سوگیری ضد آفریقایی حمایت می‌کنند. از آنجایی که کشورهای آفریقایی خود را دارای نفوذ کمی بر نهادهای بین‌المللی می‌دانند و لذا استراتژی کناره‌گیری را انتخاب کردند. از سال ۲۰۰۹، آنها از دیوان کیفری بین‌المللی روی‌گردان شدند و همکاری با دیوان کیفری بین‌المللی را در پیگرد قانونی عمر البشیر، رئیس‌جمهور سودان و معمر قذافی، رئیس‌جمهور لیبی، میزبانی از افراد تحت تعقیب، ممنوع و تهدید به ترک دیوان کیفری بین‌المللی کردند. مجمع اتحادیه آفریقا نیز به عنوان بالاترین مقام در طول سال‌ها، قطعنامه‌های مختلفی را در انتقاد از دیوان بین‌المللی کیفری و عملکرد آن صادر کرده است. (Gissel, Line E. 2018)

استراتژی خروج: در سال ۲۰۱۶، سه کشور آفریقایی - بروندي، آفریقای جنوبی و گامبیا - خروج خود را از اساسنامه رم اعلام کردند. گامبیا پس از انتخاب رئیس‌جمهور جدید، اعلامیه خروج خود را لغو کرد. آفریقای جنوبی پس از حکم دیوان عالی این کشور و بروندي در اکتبر ۲۰۱۷ کنار رفت. اگرچه دیوان کیفری بین‌المللی هنوز سی و سه

کشور آفریقایی دارد، مشروعیت دیوان توسط کشورهای آفریقایی مورد اعتراض قرار گرفته است.

اتحاد و ائتلاف منطقه‌ای: بحران کنونی در روابط آفریقا با دیوان بین‌المللی کیفری «منعکس‌کننده ناهماهنگی بین اعمال دیوان بین‌المللی کیفری و نهادی است که کشورهای آفریقایی به دنبال ایجاد آن بودند» (Gissel, Line E2018) تأسیس یک نهاد منطقه‌ای آفریقایی بواقع یک نهادسازی موازی یا جایگزین و شکل خاصی از کناره‌گیری است.

مخالفت: بحران اوکراین اگرچه به لحاظ ژئوپلیتیکی جنگ شمال-شمال و اروپا محور تلقی می‌گردد اما در عمل مخالفت و درگیری با هژمونی و نظم جدید جهانی است و آشکارا مخالفت با صلح آمریکایی تهاجمی را هدف گرفته و منعکس می‌نماید. حمله روسیه به اوکراین نادیده گرفتن رژیم امنیت دسته جمعی دو نهاد نظم بین‌المللی لیبرال یعنی شورای امنیت و ناتو به شکل توأمان است.

طیف وسیعی از استراتژی‌ها شامل عقب‌نشینی، اصلاحات، کناره‌گیری و مخالفت در مواجهه با رژیم امنیت دسته جمعی ملاحظه گردید. لذا سازمان ملل در مورد مجموعه رژیم امنیتی و مسئولیت حفاظت تغییر رویه داد. بحث اولیه بر امنیت انسانی متمرکز بود و هدف آن "تجدید نظری اساسی از امنیت، همبستگی و حتی حاکمیت بود. Slaughter, Ann-Marie (2005) تا امکان تغییر هنجار همسو با مداخله فزاینده شورای امنیت سازمان ملل فراهم شود. از حدود سال ۲۰۱۱ به بعد، مسئولیت حفاظت بسیار محدودتر تعریف شد. بعداً مشخص شد که مجوز نهایی مداخلات در امور داخلی مستلزم تصمیم شورای امنیت است. چین و روسیه تأکید کرده‌اند که اقدامات نمی‌تواند بدون رضایت کشور مستقل مشروع تلقی شود. بنابراین، اعتراض به این معنا موفقیت‌آمیز بود که وضعیت فعلی به رژیم امنیتی چندجانبه لیبرال نزدیک‌تر است تا جاه‌طلبی‌های یک رژیم امنیتی لیبرال پساملی که توسط حامیان امنیت انسانی و مسئولیت حفاظت پیش‌بینی شده بود.

۸. نتیجه‌گیری

چالش‌های نظم بین‌المللی لیبرال بسامد رویه تهاجمی خویش است. تغییر از چندجانبه‌گرایی ضعیف لیبرالی به لیبرالیسم پساملی به طور قابل توجهی به بحران فعلی آن کمک کرد. در عین حال، نفوذ بیشتر نظم لیبرالی پساملی بسیاری از اعتراضات را به وجود آورد که ما آنها را به عنوان چهار نوع یا استراتژی مختلف توصیف می‌کنیم. اینکه بازیگران

کدام استراتژی را انتخاب می‌کنند به ترجیحات آنها در مورد قدرت و نفوذ لیبرالیسم و قدرت آنها برای تغییر آن بستگی دارد.

هنوز خیلی زود است که بگوییم موج متفاوت استراتژی‌ها چگونه بر آینده نظم بین‌المللی لیبرال تأثیر می‌گذارد. سه سناریو ممکن را می‌توان در نظر گرفت.

اول، رقابت‌ها کاهش می‌یابد و نظم بین‌المللی لیبرال پسا ملی قوی‌تر می‌شود. در این سناریو، نهادهای بین‌المللی لیبرال با تغییر راهبرد، به خواسته‌های اصلاح‌طلبان برای رسیدگی به نارضایتی‌ها از طرد و نابرابری پاسخ خواهند داد. همچنین مجموع دستاوردهای رفاهی نظم بین‌المللی لیبرال پساملی ممکن است کسانی را که راهبرد مخالفت را انتخاب کرده‌اند را منصرف ساخته و به حاشیه برد.

دوم، شکاف جدید ممکن است اصلاح‌طلبان و عقب‌نشینان را در پشت یک نظم بین‌المللی لیبرالی اصلاح‌شده که آرزوهای جهانی خود را از دست داده است متحد کند، در حالی که مخالفان ممکن است نظم‌های منطقه‌ای جایگزین را تشکیل دهند.

سوم، عقب‌نشینان موفق می‌شوند که نفوذ و اقتدار نظم بین‌المللی لیبرال چندجانبه‌گرا را کاهش دهند. نظم بین‌المللی لیبرالی چندجانبه‌گرا در خطر از دست دادن حمایت سیاسی در میان اصلاح‌طلبان و عقب‌نشینان است. بازسازی سیاسی متعاقب آن به نظم بین‌المللی اساساً متفاوتی منجر می‌شود، چه به شکل بازگشت به سیاست قدرت نظم و ستفالیایی در قرن نوزدهم یا یک هژمونی جدید چینی مبتنی بر یک ایدئولوژی جهانی.

جریان اصلی نهادگرایی لیبرال در مطالعه روابط بین‌الملل از یک سوگیری کارکردگرا و لیبرال رنج می‌برد. اعتقاد به برتری عملکردی و اخلاقی نظم بین‌المللی لیبرال بسیاری از تحلیل‌های نظری را در مورد چالش‌های نظم بین‌المللی لیبرال به سمت تداوم و انعطاف‌پذیری منحرف کرده است. ذات تمامیت خواه لیبرالیسم و پیامدهای باز توزیع گسترده آن در عرصه بین‌المللی بویژه در قالب نهادهای بین‌المللی، ستیزش با نظم کنونی را سبب ساز گردیده است. انواع بازخوردها و استراتژی‌های بازیگران روابط بین‌الملل نشان می‌دهد که مشروعیت این نظم و بنیادهای سخت بر پایی این نظم که حفظ حاکمیت و استقلال ملی کشورها و امنیت بین‌المللی است از طریق نهادهای برپایی این نظم و کشورهای مدعی آن مورد خدشه واقع شده‌اند و ادامه این وضعیت یا پایان آن بسته به تغییر و تحولی جدی در رویکرد، رویه و عملکرد نهادها و قدرت‌های اثرگذار بر این نظم است.

کتابنامه

- بروس، راست و استار، هاروی (۱۳۸۵). سیاست جهانی، محدودیت‌ها و فرصت‌های انتخاب، ترجمه علی امیدی، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
- صبوری ضیاء الدین و همکاران (۱۴۰۱). نظام بین‌الملل و نظم‌های در حال ظهور، برگزیده مقالات دهمین همایش سالیانه انجمن ایرانی روابط بین‌الملل، انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران
- کوهن، ریموند (۱۳۷۰). قواعد بازی در روابط بین‌الملل، ترجمه مصطفی شیشه چی زاده، تهران: نشر سفیر.
- گریفتس، مارتین (۱۳۸۸). دانشنامه روابط بین‌الملل و سیاست جهان، ترجمه علیرضا طیب، تهران: نشر نی.

- Acharya, Amitav. 2016. *Why Govern? Rethinking Demand and Progress in Global Governance*. Cambridge University Press.
- Adler-Nissen, Rebecca, and Ayşe Zarakol. 2020. Struggles for Recognition: The Liberal International Order and the Merger of Its Discontents. *International Organization* 75 (2). <<https://doi.org/10.1017/S0020818320000454>>.
- Alter, Karen J., and Kal Raustiala. 2018. The Rise of International Regime Complexity. *Annual Review of Law and Social Science* 14:329–49
- Bellamy, Alex J. 2005. Responsibility to Protect or Trojan Horse? The Crisis in Darfur and Humanitarian Intervention after Iraq. *Ethics and International Affairs* 19 (2):31–54.
- Börzel, Tanja A. 2013. Comparative Regionalism: European Integration and Beyond. In *Handbook of International Relations*, edited by Walter Carlsnaes, Thomas Risse, and Beth A. Simmons, 503–30. Sage.
- Börzel, Tanja A., and Michael Zürn. 2020. Contestations of the Liberal Script. SCRIPTS Working Paper No. 1. Berlin: Cluster of Excellence 2055, Contestations of the Liberal Script (SCRIPTS).
- Börzel, Tanja A., and Thomas Risse. 2018. From the Euro to the Schengen Crisis: European Integration Theories, Politicization, and Identity Politics. *Journal of European Public Policy* 25 (1):83–108.
- De Wilde, Pieter, Ruud Koopmans, and Wolfgang Merkel. 2019. *The Struggle over Borders: Cosmopolitanism and Communitarianism*. Cambridge University Press.
- Gilpin, Robert. 1987. *The Political Economy of International Relations*. Princeton University Press.
- Gissel, Line E. 2018. A Different Kind of Court: Africa's Support for the International Criminal Court, 1993–2003. *European Journal of International Relations* 29 (3):725–48.
- Goldstein, Judith and Robert Gulotty 2021. America and the Trade Regime: What Went Wrong?.

- Ikenberry, G. John. 2011. *Liberal Leviathan: The Origins, Crisis, and Transformation of the American World Order*. Princeton University Press. International Organization. *International Organization* 75 (2). <<https://doi.org/10.1017/S0020818320000636>>.
- Jetschke, Anja, and Pascal Abb. 2019. The Devil Is in the Detail: The Positions of the BRICS Countries Towards UN Security Council Reform and the Responsibility to Protect. In *Contested World Orders: Rising Powers, Non-governmental Organizations, and the Politics of Authority Beyond the Nation State*, edited by Matthew D. Stephen and Michael Zürn, 163–98. Oxford University Press.
- Johnston, Ian. 2007. *Social States: China in International Institutions, 1980–2000*. Princeton University Press.
- Keck, Margaret E., and Kathryn Sikkink. 1998. *Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. Cornell University Press.
- Kupchan, Charles A. 2012. *No One's World: The West, the Rising Rest and the Coming Global Turn*. Oxford University Press.
- Lake, David A., Lisa L. Martin and Thomas Risse 2021. Challenges to the Liberal Order: Reflections on
- Lake, David. 2009. *Hierarchy in International Relations*. Cornell University Press. Mendelsohn, Barak. 2015. The Jihadi Threat to International Order. *Washington Post*, 15 May. Available at <<https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2015/05/15/the-jihadi-threat-to-international-order/>>.
- Mansfield, Edward and Nita Rudra 2021. Embedded Liberalism in the Digital Era. *International Organization* 75 (2). <<https://doi.org/10.1017/S0020818320000569>>.
- Modelski, George. 1987. *Long Cycles in World Politics*. Macmillan.
- Pevehouse, Jon, Timothy Nordstrom, and Kevin Warnke. 2007. Intergovernmental Organizations, 1815–2000: A New Correlates of War Data Set (Version 2.1), edited by Harvard Dataverse.
- Phillips, Andrew, and Christian Reus-Smit. 2019. *Culture and Order in World Politics*. Cambridge University Press.
- Ruggie, John G. 1983. International Regimes, Transactions, and Change: Embedded Liberalism in the Post-war Economic Order. In *International Regimes*, edited by Stephen D. Krasner, 195–232. Cornell University Press.
- Slaughter, Ann-Marie. 2005. Security, Solidarity, and Sovereignty: The Grand Themes of UN Reform. *American Journal of International Law* 99 (3):619–31.
- Stephen, Matthew, and Michael Zürn. 2019. *Contested World Orders: Rising Powers, Non-governmental Organizations, and the Politics of Authority Beyond the Nation-State*. Oxford University Press.
- Tallberg, Jonas, and Michael Zürn. 2019. The Legitimacy and Legitimation of International Organizations: Introduction and Framework. *Review of International Organizations* 2019 (14):581–606.

- Walgrave, Stefaan, and Dieter Rucht. 2010. *The World Says No to War: Demonstrations Against the War on Iraq*. University of Minnesota Press.
- Zürn, Michael. 2018. *A Theory of Global Governance: Authority, Legitimation and Contestation*. Oxford University Press.